gemeente	:	OOST GELRE
postcode + plaats	:	7131 BJ Lichtenvoorde
straat + huisnr.	:	Varsseveldseweg 8-10-12
naam object	:	St. Jorisschool
bescherming	:	gemeentelijk monument
eigenaar/gebruiker(s)	:	zie vervolgblad
kadastrale gegevens	:	zie vervolgblad
oorspr. functie	:	R.K. U.L.O. en Jongensschool
huidige functie	:	School
bouwjaar	:	1920 (uitbreiding 2010)
architect	:	J.H. Hogenkamp
opdrachtgever	:	R.K. kerkbestuur
bouwstijl	:	Overgangsarchitectuur
beschrijver	:	Drs. R.J.A. Crols
datum beschr.	:	08-08-2017
datum foto	:	12-12-2016
bronnen	:	Tj. Broersma & T. Verstegen (red), *Nederland naar school: twee eeuwen bouwen voor een veranderend onderwijs*, Rotterdam 1996. www.ecal.nu www.delpher.nl www.gelderlandinbeeld.nl. www.st-jorisschool.nl



Voorgevel.

Typering:

Voormalige R.K. U.L.O. EN JONGENSSCHOOL SINT JORIS uit 1920, gebouwd naar een ontwerp van de in Doesburg gevestigde architect Johannes Hermanus Hogenkamp (1881-1929). De monumentenbescherming van gemeentewege is niet van toepassing op de in 2007-2010 gerealiseerde uitbreiding.

Historie en ligging:

De aan de noordzijde van de Varsseveldseweg nabij het gemeentehuis gelegen Sint Jorisschool kwam in 1920 tot stand als U.L.O.-school (Uitgebreid Lager Onderwijs) en Jongensschool. De bouw kwam onder meer voort uit een aantal nieuwe wetten die kort na elkaar werden ingevoerd. In 1900 werd de Algemene Leerplichtwet vastgesteld voor kinderen van 7 tot 13 jaar. Direct daarna nam het aantal scholen sterk toe. De school werd gezien als een belangrijk maatschappelijk instituut, waarin de noodzakelijke taak werd uitgevoerd om kinderen op te voeden met de normen en waarden van de gemeenschap. In de eerste helft van de twintigste eeuw ging het merendeel van de schoolgaande kinderen direct na de lagere school aan het werk. In de Wet op het Lager Onderwijs in 1920 werd naast de financiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs onder meer vastgelegd dat de lagere school werd ingedeeld in zes jaarklassen. Ook werd er vanaf dat moment onderscheid gemaakt in lager, uitgebreid lager (ULO) en buitengewoon lager onderwijs (BLO).

In de jaren tien waren al de nieuwe Sint Bonifaciuskerk, een meisjesschool en een jongensschool gebouwd. Allen gelegen in de nabijheid van het Sint Jozefklooster dat gesitueerd was aan de Rapenburgsestraat waar zich nu de zorginstelling Antoniushove bevindt. Gezamenlijk gaven ze uitdrukking aan de belangrijke positie van de katholieke gemeenschap in Lichtenvoorde.
De aan de Patronaatstraat gelegen R.K. Jongensschool bleek al snel te klein. In 1919 werd dan ook besloten een nieuwe grotere school te bouwen aan de Varsseveldseweg. De bouw vorderde snel. Op 1 mei 1920 werd de eerste steen gelegd en al op 25 november werd de school in gebruik genomen. Het ontwerp werd geleverd door in de bouw van katholieke scholen gespecialiseerde architect J.H. Hogenkamp. De jong overleden Hogenkamp was in zijn woonplaats Doesburg voorzitter van diverse verenigingen en tevens enige tijd wethouder. Scholen van zijn hand zijn o.a. niet alleen te vinden in Gelderland maar ook in de provincies Noord Brabant en Utrecht. O.a. in de volgende plaatsen: Achterveld, Dieren, Goirle, Leusden en Vinkeveen. Zijn oeuvre wordt verder gekenmerkt door de bouw van een groot aantal woonhuizen. In Lichtenvoorde is ook de in 1923 gebouwde pastorie van de R.K. Sint Bonifaciuskerk aan de Rapenburgsestraat door hem ontworpen.
De Sint Jorisschool is in hoofdvorm traditionalistisch van karakter maar vertoont in de detaillering meer moderne elementen zoals kenmerkend voor de zogenaamde 'Overgangsarchitectuur'. De term overgangsarchitectuur wordt wel gebruikt voor veel bouwwerken die kort na het begin van de twintigste eeuw zijn ontstaan en die een overgang vormen van de neostijlen naar een meer moderne, niet of nauwelijks aan historische stijlelementen gebonden architectuur. Het gaat om ontwerpen die invloeden van art nouveau/Jugendstil/nieuwe kunst, chaletstijl en Berlagiaanse architectuur vertonen, zonder tot één van die stromingen gerekend te kunnen worden. Vaak is er al sprake van een typologische

vernieuwing in plattegrond en opstand. De gevels tonen een combinatie van baksteen in veelal schoonmetselwerk, verschillende kleuren verblendsteen, pseudo-vakwerk, rond- en hoefijzerbogen. Invloed van de chaletstijl is met name te vinden in het houtwerk: profileringen, ajourwerk, sierspanten in topgevels. Speklagen en boogvelden met metselmozaïeken verwijzen naar de neorenaissance; het gebruik van pleisterwerk is hierbij afgenomen ten gunste van verblendsteen. Invloed van Berlage is herkenbaar in lateien, uitgevoerd in hard- of kunststeen en ijzeren profielbalken.

De Sint Jorisschool is een school die behoort tot het klassieke in de 19de eeuw ontwikkelde gangtype waarbij de klaslokalen via een gang worden ontsloten. De school is ontworpen naar de voor die tijd moderne onderwijsinzichten. De rechts van de ingang gelegen vleugel was oorspronkelijk bedoeld voor de klassen van de U.L.O. Aan de centrale gang grensden de lokalen van de Jongensschool. De klaslokalen waren conform de toenmalige inzichten ruim en hoog en voorzien van grote ramen voor voldoende natuurlijk licht en lucht. De vensterbanken waren dusdanig hoog dat de aandacht van de leerlingen niet kon worden afgeleid door hetgeen zich buiten afspeelde. De lambriseringen in de lokalen en de gangen werden hoogwaardig afgewerkt in Berlagiaanse trant met geel en bruin geglazuurde baksteen. Deze lambriseringen hadden niet alleen een esthetische waarde maar konden goed schoongehouden worden. Licht, lucht, ruimte en hygiëne waren belangrijke voorwaarden die de overheid stelde aan nieuwe schoolgebouwen.

In juli 1941 wordt de school beschadigd door een zware vliegtuigbom die vlak naast de school tot ontploffing komt. Door de luchtdruk zijn de muren van twee lokalen helemaal en van een derde lokaal gedeeltelijk ingedrukt. Hierdoor is het dak van de school gedeeltelijk ingestort. Ook in de rest van het gebouw is ernstig beschadigd. Al met al wordt de schade op fl. 30.000, - geschat. Op 4 september 1944 wordt de school door de Duitsers gevorderd. Na de oorlog wordt de school weer ingericht voor het onderwijs.
In 1963 wordt de school verbouwd waarbij onder meer het fraaie hekwerk aan de Varsseveldseweg verdwijnt. Vanaf 1965 wordt zowel aan meisjes als aan jongens les gegeven. In 1984 vinden verdere wijzigingen aan het gebouw plaats. Als voorbereiding op de invoering van de basisschool worden in augustus twee lokalen omgebouwd tot kleuterlokaal en een magazijn. Vermoedelijk zijn toen de van roeden voorziene ramen vervangen door ramen zonder roedenverdeling. De meisjestoiletruimte wordt opgesplitst in meisjes- en kleutertoiletten. De achteringang wordt verbouwd en op de speelplaats aan de achterzijde verrijst een berging. In 2004 wordt besloten de St. Jorisschool te verplaatsen naar de nieuwbouwwijk in Lichtenvoorde Zuidwest. Drie jaar later wordt dan ook de nieuwe St. Jorisschool aan de Waterhoen 1 in gebruik genomen. In 2007 wordt door Architectenbureau Temming uit Lichtenvoorde een ontwerp gemaakt voor de verbouw en uitbreiding van de oude St. Jorisschool. Na het gereedkomen van de werkzaamheden wordt in het gebouw de brede school De Kei gevestigd.

Plattegrond en opbouw:

Het deels onderkelderde pand is gebouwd op een samengestelde plattegrond en bestaat uit viertal, éénlaags en nagenoeg in carrévorm geordende, vleugels onder schild- en deels van wolfseinden voorziene zadeldaken. Deze daken zijn

belegd met gesmoorde Tuiles du Nord dakpannen. De zich oorspronkelijk zich op het dak bevindende schoorstenen zijn evenals de pirons op de nokeinden later verwijderd. Aan de zijde van de voorgevel en aan de zijde van de linker zijgevel bevinden zich in de dakschilden telkens twee dakkapellen die ieder voorzien zijn van een segmentboogvormig dak. De dakkapellen zijn voorzien van vierruits ramen (oorspronkelijk 12-ruits). De bakstenen, in kruisverband opgetrokken gevels, zijn voorzien van een omlopend door een steens rollaag afgesloten trasraam. De vensters worden merendeels afgesloten door anderhalfsteens segmentboogjes. Deze zijn uitgevoerd in rode verblendsteen terwijl de dagkanten van de vensters uitgevoerd zijn in getand gemetselde rode verblendsteen. Alle vensters hebben onderdorpels van hardsteen. De grote ramen van de begane grond zijn bij de laatste verbouwing vernieuwd en voorzien van een sobere zesruits indeling. Deze wijziging betekende een aanzienlijke verbetering nadat eerder de 24-ruits ramen vervangen waren door tweeruits ramen.

Voorgevel:

De VOORGEVEL is tien traveeën breed en asymmetrisch ingedeeld. De brede vierde travee waarin de hoofdtoegang is gelegen wordt afgesloten en door een puntgevel, oorspronkelijk bekroond door een makelaar in kruisvorm. De in een portiek gelegen entree wordt geaccentueerd door een getrapte gemetselde omlijsting die rust op een basement van hardstenen blokken. De entree is voorzien van gereconstrueerde dubbele deuren met zij- en bovenlichten. Boven de boog een natuurstenen rechthoekig paneel met het opschrift ‘BREDE SCHOOL DE KEI’ oorspronkelijk ‘RK ST JORIS SCHOOL'. In de geveltop een door een rondboog afgesloten venster met een vierruits raam (oorspronkelijk 12-ruits raam). De drie rechter traveeën worden gezamenlijk afgesloten door een afgeknotte puntgevel waarin zich twee door segmentboogjes afgesloten vensters met vierruits ramen bevinden.

Linkerzijgevel:

De symmetrisch ingedeelde LINKER ZIJGEVEL is 15 traveeën breed en heeft in iedere travee op de begane grond een groot venster als hierboven omschreven. De drie rechter alsmede de drie rechter traveeën worden afgesloten door afgeknotte puntgevels als in de voorgevel.

Achtergevel:

Deze gevel gaat grotendeels schuil achter de recente uitbreiding.

Rechter zijgevel:

De RECHTER ZIJGEVEL bestaat uit de links gelegen symmetrisch ingedeelde gevel van de U.L.O die voorzien is van een centraal gesitueerde ingangspartij als in de voorgevel. Deze is hier echter ondergeschikter uitgevoerd. Rechts bevinden zich de gevels van de recente uitbreiding.

Interieur:

Het INTERIEUR is ondanks latere wijzigingen voor wat betreft de ruimtelijke

structuur nog grotendeels herkenbaar. Belangrijke en waardevolle interieurelementen die bewaard zijn gebleven betreffen onder meer: paneeldeuren, de terrazzovloeren in de gangen, in geglazuurde baksteen uitgevoerde lambriseringen in gangen en klaslokalen en de bovenlichten met glas-in-lood van de puien met dubbele deuren in de gangen.

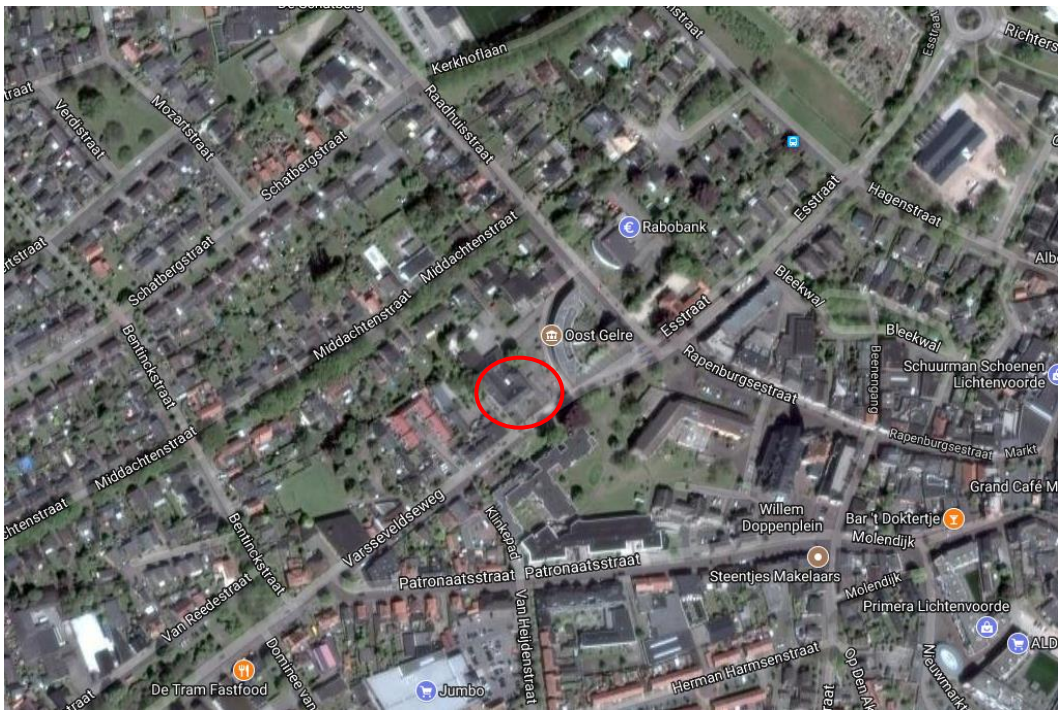
Reden van plaatsing

Voormalige R.K. U.L.O en Jongensschool gebouwd in 1920 naar een ontwerp van de Doesburgse architect J.H. Hogenkamp.

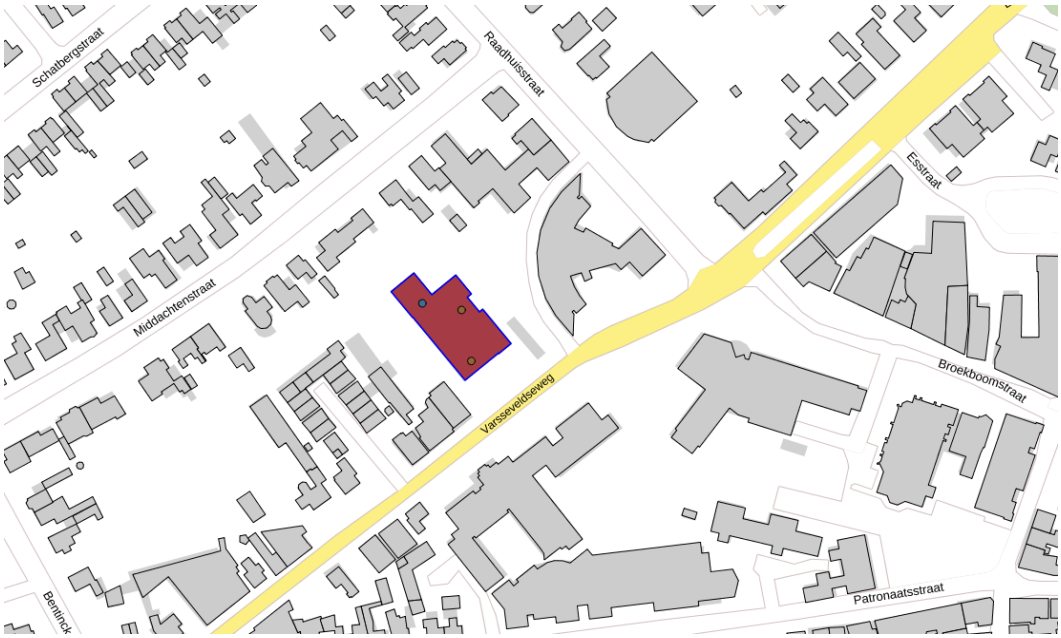
Architectuurhistorische criteria:
- Het schoolgebouw is een, voor de gemeente Oost Gelre in het algemeen en voor het dorp Lichtenvoorde in het bijzonder, ondanks diverse wijzigingen, een herkenbaar en vrij gaaf bewaard voorbeeld van een RK school van het gangtype uit de jaren twintig van de vorige eeuw. Het schoolgebouw is typerend voor de RK scholenbouw in die jaren waarbij enerzijds de hoofdvorm en het materiaalgebruik nog traditioneel van aard zijn en anderzijds de detaillering, materialen en plattegronden aansluiten bij een meer moderne Berlagiaanse vormentaal. Als zodanig is het gebouw kenmerkend voor de overgangsarchitectuur van de vroege twintigste eeuw.
- Het schoolgebouw valt op vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp en het materiaalgebruik zoals de toepassing van geglazuurde baksteen in het interieur.
- Het schoolgebouw is van bijzonder belang vanwege de nog bewaard gebleven interieuronderdelen als paneeldeuren, terrazzovloeren, in geglazuurde baksteen uitgevoerde lambriseringen en glas-in-lood.

Stedenbouwkundige criteria:
- Het schoolgebouw is beeldbepalend gesitueerd aan de noordzijde van de Varsseveldseweg nabij het monumentale gemeentehuis en is als zodanig zowel afzonderlijk als in de onderlinge samenhang van bijzondere betekenis voor het aanzien van de kern van Lichtenvoorde.
- Het schoolgebouw is van belang vanwege de situering die nauw verbonden is met ontwikkeling van een cluster katholieke gebouwen aan de rand van de historische kern waaronder de RK St. Bonifaciuskerk en het verdwenen St. Jozefklooster.

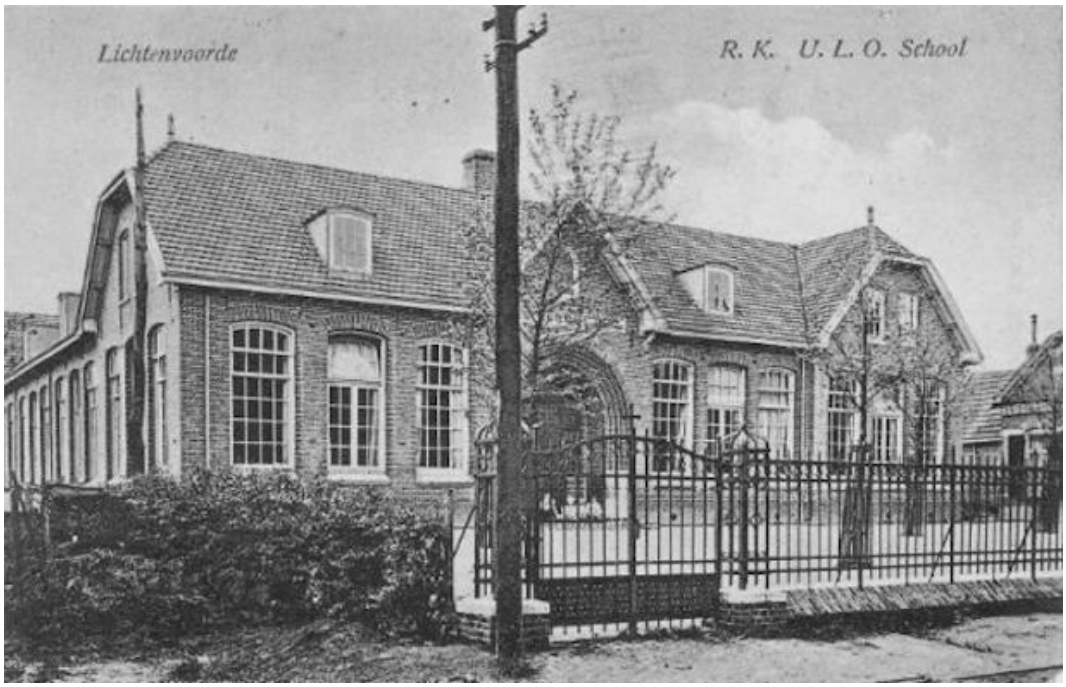
Algemeen historische criteria:
- De historische waarde van het schoolgebouw is vooral gelegen in het belang voor de geschiedenis van het onderwijs in de gemeente Oost Gelre in het algemeen en voor het dorp Lichtenvoorde in het bijzonder als zeldzaam en tevens het eerste voorbeeld van een U.L.O. school, hier gecombineerd met een jongensschool. De school is exemplarische voor de spectaculaire ontwikkeling die het onderwijs na diverse wetswijzigingen doormaakte in de vroege twintigste eeuw.



Situering St. Jorisschool. Rechts van de school het gemeentehuis met uitbreiding (Google Maps).



Situering St. Jorisschool aan de Varsseveldseweg 8-10-12 (https://bagviewer.kadaster.nl)



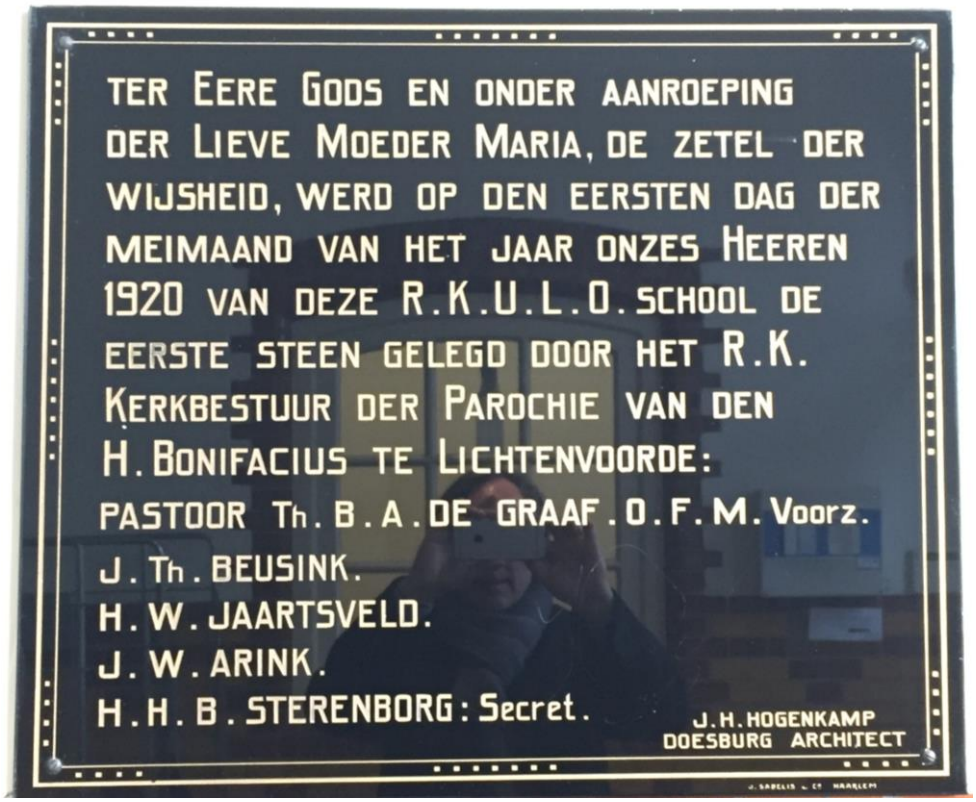
De school in 1921 met fraai hekwerk en van kenmerkende van veelruits roedenverdelingen voorziene ramen (afbeelding: www.st-jorisschool.nl).



De linker zijgevel van de door een nabije bominslag beschadigde school in 1941 (afbeedling: www.st-jorisschool.nl).



Rechts van de school bevond zich de verdwenen schoolmeesterswoning (afbeelding: www.st-jorisschool.nl).



Gedenkplaat eerste steenlegging in de vestibule van de hoofdingang.



Paneeldeur klaslokaal (links) en dubbele deuren tussen zijgang U.L.O gedeelte en hoofdgang jongensschool



Pui met dubbele deuren en van glas-in-lood voorziene bovenlichten tussen de vestibule van de hoofdingang en de gang van de jongensschool (links) en de gang van de jongensschool met een terrazzovloer en later gerealiseerde doorbraak (rechts).



Ingang voorgevel. Oorspronkelijk de hoofdingang en ingang van de jongensschool.



Ingang rechter zijgevel. Oorspronkelijk de ingang van de U.L.O.



De achtergevel van de in 1920 gebouwde school wordt grotendeels aan het oog onttrokken door van een plat dak voorziene uitbreiding.



Rechter zijgevel met rechts de uitbreiding.